

UO'K 373.3/5
ISSN: 3060-4788

ILMIY-NAZARIY VA O'QUV USLUBIY JURNAL

MAKTAB TA'LIMI

MUAMMOLAR, IZLANISHLAR, YECHIMLAR

August, 1/2024



Активация W
Чтобы активировать

A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy institutining
ilmiy-nazariy va o'quv-uslubiy jurnali

Научно-теоретический и учебно-методический журнал
Национального института педагогического мастерства имени А.Авлони

Scientific-theoretical and educational-methodological journal
of the National Institute of Pedagogical Skills named after A.Avloni

MAKTAB TA'LIMI:

MUAMMOLAR, IZLANISHLAR, YECHIMLAR

ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:

ПРОБЛЕМЫ, ИССЛЕДОВАНИЯ, РЕШЕНИЯ

SCHOOL EDUCATION:

PROBLEMS, RESEARCH, SOLUTIONS

2024-yil,
1-son

Toshkent – 2024



Maktabgacha
va maktab
ta'limi vazirligi



Abdulla Avloniy nomidagi
pedagogik mahorat
milliy instituti

Bosh muharrir:

ISMAILOV

Abduvali Abdumalikovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

YULDASHEV

Maksudjon Abdullayevich

Tahrir hay'ati:

RADJABOV

Sardor Baxtiyorovich

BAXRAMOV

Anvar Axrarovich

PIOTR

Fokich Borovski

GUNDA Tire

KOVALEVA

Galina Sergeyevna

QODIROV

Umarali Do'stqobilovich

IBRAGIMOV

A'lamjon Amrilloevich

XALIKOVA

Moxira Kundibaevna

ERGASHOVA

Malohat Tursunovna

IBRAGIMOV

Abdumalik Gapparovich

ALKAROV

Elyor Maxmudovich

BADALOVA

Maqsuda Umarovna

BOTIROV

Xamid Hakimovich

OTAMURODOV

G'olibjon Ruzimurodovich

XURRAMOV

Isroil Abdurashidovich

YUSUPOVA

Dilnoza Fayzullayevna

Mas'ul muharrir:

DAMINOVA

Shoxista Kabulovna

Mas'ul kotib:

AZAMATOVA

Dilafruz Saydig'aniyevna

Adabiy tahrirchi:

MIRZOXIDOVA

Laylo Baxtiyorovna

Badiiy muharrir:

MIRZOHI DOVA

Laylo Baxtiyorovna

MAKTAB TA'LIMI:

MUAMMOLAR, IZLANISHLAR, YECHIMLAR
ilmiy-nazariy va o'quv-uslubiy jurnali

ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:

ПРОБЛЕМЫ, ИССЛЕДОВАНИЯ, РЕШЕНИЯ
научно-теоретический
и учебно-методический журнал

Scientific-theoretical and

educational-methodical journal

SCHOOL EDUCATION:

PROBLEMS, RESEARCH, SOLUTIONS

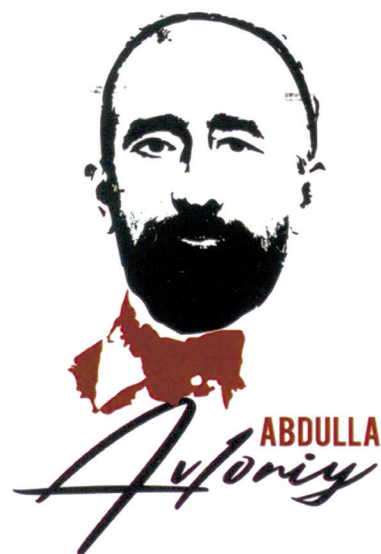
UO'K 373.3/.5

ISSN: 3060-4788

Muassis:

Abdulla Avloniy nomidagi

pedagogik mahorat milliy instituti



**“Har bir muallimning
saodati, davlatning tinchi
va rohati yoshlarning yaxshi
tarbiyasiga bog'liqdir”.**

4. Nomzodlar bilan bo'ladigan suhbat jarayonida savollar mazmuni, soni va bu jarayon qancha vaqt davom etishi kerakligi aniq yoritilishi lozim. Shuning uchun ham rahbar kadrlarni lavozimga tayinlash va baholashda xorijiy tajribalarni inobatga olish va ularni bugungi kunda qo'llash muhim hisoblanadi.

- Real ish sharoitlariga imkon qadar natija ko'rsata olish.

- Har qanday sharoitda ham vaziyatni oldindan baholashni amalga oshira olish.

- Qobiliyatni aks ettiruvchi turli mashqlar yoki topshiriqlarni (guruh va individual) bajara olish.

- Olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish, audito-

riya bilan ishlash va o'ziga jalb qila olish.

- nomzodning shaxsiy fazilatlarini, jumladan, o'z fikrini ifodalash va asoslash qobiliyati, psixologik munosabatni tahlil qilish imkonini berish.

Ta'lim muassasasi xodimlarini ishga olish va tanlashning zamonaviy tartiblari-ga rioya qilish kadrlar almashinuvini oldini olishga imkon beradi, tashkilotning ijobiy imijini shakllantiradi, unga asos yarata-di, samarali ishlashi va rivojlanishiga olib keladi. Optimal tanlangan kadrlar rivojlanishiga hissa qo'shadigan tashkilotning innovatsion salohiyati, ta'lim xizmatlari sifatini oshirish, poydevor yaratish bizning jamiyatining iqtisodiy va ma'naviy farovonligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ravshanov F.R. O'zbekiston Respublikasida rahbar kadrlar tanlash asoslari. Siyosiy fanlar doktori ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya. – T.: 2009. 251-b.

2. Xurramov S.R. Ta'lim tizimida boshqaruv kadrlarini tanlash mexanizmini takomillashtirish. Avtoreferat – T.: 2023-yil. 13-b.

3. Sagdullayev A., Aminov B., Mavlonov O., Norqulov N. O'zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. – T.: Akademiya, 2000. – 272-b.

4. Sagdullayev A., Malonov O. O'zbekistonda davlat boshqaruvi tarixi. – T.: Akademiya, 2006. – 37-56-b.

5. Каришина И.Е. Подбор кадров-важная задача современной государственной службы. // Журнал. Наука и современность. Выпуск №27. 2014.

6. Maxmudov I. Boshqaruv professionalizmi. Psixologik tahlil. – T.: 2011. – 19-b.

7. Xojiyev E.T., Ismailova G.S., Raximova M.A. Davlat xizmati. O'quv qo'lanma. – T.: 2015. 112-b.

8. Jamoat etiketi yoxud uddaburonlar imiji. – T.: 2011. "Yangi asr avlodi". 75-b.

9. Беляева Ж.А. Оценка персонала в системе менеджмента организации. Экономика труда и управление персоналом. Энгельсский технологический институт (филиал) ГОУ ВПО "СГТУ", г. Энгельс.

10. Э.Ф. Зеер, Ю.Л. Русанова. Психологические исследования. Психологическая оценка персонала: теория и практика. Образование и наука. 2005 № 3 (33). 106-б.

11. Парабеллум А., Меркулов А., Мрочковский Н. Кузница кадров. Как создать очередь желающих работать у вас. – Москва. 2014. – С. 73.

12. Шкляр Т.Л. Анализ профориентации персонала при проведении собеседования. // Журнал. Экономика и современный менеджмент: теория и практика. № 40/2014.

12. Базаров Т.Ю. Управление персоналом. – М.: 2006. – С. 173.

BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHILARINI KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHNING ASOSIY JIHLTLARI

Ilmurodova Feruza Shakirovna,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
feruzailmurodova@gmail.com

Annotatsiya: maqolada bo'lajak tarix o'qituvchilarining uslubiy kompetensiyasini shakllantirishga qaratilgan konseptual g'oyalari tasvirlangan. Bo'lajak tarix o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda umumiy uslubiy va xususiy uslubiy bilimlarning ahamiyati yoritilgan. Zamonaviy sharoitda tarixni o'qitish metodologiyasini o'rganish amaliyotga yo'naltirilgan xarakterga ega bo'lib, tarix o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligining muhim tarkibiy qismi ekanligi bayon etilgan.

Kalit so'zlar: uslubiy kompetensiya, uslubiy madaniyat, umumiy va uslubiy bilim, xususiy uslubiy va kasbiy faoliyat, o'quv moduli.

Основные аспекты профессиональной подготовки будущих учителей истории

*Ильмуродова Феруза Шакировна,
Чирчикский государственный
педагогический университет*

Аннотация: в статье описаны концептуальные идеи, направленные на формирование методической компетентности будущих учителей истории. Подчеркивается значение общеметодических и специальных методических знаний в подготовке будущих учителей истории к профессиональной деятельности. Констатируется, что изучение методики преподавания

истории в современных условиях носит практико-ориентированный характер и является важной составляющей профессиональной подготовки учителя истории.

Ключевые слова: методическая компетентность, методическая культура, общие и методические знания, конкретная методическая и профессиональная деятельность, образовательный модуль.

Main aspects of professional training of future history teachers

Ilmurodova Feruza Shakirovna,
Chirchik State Pedagogical University

Abstract: the article describes conceptual ideas aimed at developing the methodological competence of future history teachers. The importance of general methodological and specific methodological knowledge in preparing future history teachers for professional activities is emphasized. It is stated that the study of methods of teaching history in modern conditions is practice-oriented in nature and is an important component of the professional training of a history teacher.

Keywords: methodological competence, methodological culture, general and methodological knowledge, specific methodological and professional activities, educational module.

Бo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi bu o'qituvchiga qo'yiladigan talablarning oshishi bilan bog'liq bo'lib, jamiyatlardagi tub o'zgarishlar sharoitida mutaxassis sifatida uning mustaqil pedagogik faoliyatga tayyorgarlik sifati tushuniladi. Zamonaviy fanda "kasbiy tayyorgarlik" tushunchasi quyidagilar bilan bog'liq kasb-hunar ta'limi va bilim, ko'nikma va malakalarni egallash jarayonini aks ettiradigan mustaqil kasbiy faoliyat uchun zarur bo'lgan qobiliyatlar:

- tezlashtirilgan kasb-hunar ta'limi tizimi talabalar tomonidan ma'lum bir narsani bajarish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar va bilim, malakalarni egallash jarayoni tushuniladi. Kasbiy tayyorgarlik tizimini tashkil etuvchi elementlarning o'zaro bog'liqligi pedagogika universiteti talabalarini integratsiyaga asoslangan o'qituvchini tayyorlashdir. Bu maqsad bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi tuzilishini belgilaydi va bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi maqsadini hisobga olgan holda zamonaviy rivojlanish uchun asos bo'lib xizmat qiladigan kompetensiyaga asoslangan yondashuv ta'lim tizimi, asosiy yo'nalishi shakllanishiga qaratilgan. Tarix ta'limi, o'rta maktabda

tarixni o'qitish masalalari bugungi kunda kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga zamonaviy talablarni qo'yadi [1]. Bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishga yo'naltirilganligi pedagogik hamjamiyat oldiga uning kasbiy tayyorgarligining maqsadlari, mazmuni va tashkil etilishini qayta ko'rib chiqish vazifasini qo'ydi.



Tadqiqotchilar bo'lajak o'qituvchining kompetensiya modeli tarkibida fan, ijtimoiy, psixologik, pedagogik va uslubiy kompetensiyani ajratib ko'rsatishadi. Uslubiy kompetensiyani shakllantirish "tarix o'qitish metodikas" o'quv fanini o'rganish jarayonida talabalarni kasbiy tayyorgarligining maqsadi va natijasi sifatida ko'rib



chiqilishi kerak. Pedagogika universitetlari bitiruvchilarining uslubiy kompetensiyasini shakllantirish muammosi tarix o'qituvchisining malaka xususiyatlariga qo'yiladigan yangi talablar sharoitida dolzarb va muhim ahamiyat kasb etmoqda [2]. U nafaqat yaxshi o'qituvchi bo'lishi, balki turli xil ilmiy va pedagogik yondashuvlarga amal qilishi kerak. Jumladan, tayyor uslubiy materiallardan foydalanish, balki yangilarini ham yaratishi, darsliklar, ishlanmalar va tavsiyalar, elektron o'quv vositalarini yarata olishi lozim. Bu o'qituvchining uslubiy kompetensiyasi unga ongli ravishda loyihalashtirishga imkon beradi va o'qitishning samarali uslubiy tizimini ishlab chiqishda ko'makchi bo'lib xizmat qiladi [3].

N.A.Morozova va boshqa tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, ilmiy va uslubiy yordam ta'lim tizimini pedagogika fani va amaliyotining zamonaviy talablariga javob beradigan uslubiy, didaktik va uslubiy ishlanmalar bilan qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi, bu talabalarning ta'lim samaradorligi va sifatini oshirishga bevosita ta'sir qiladi. M.K.Gorbatov va M.A.Nazimova talabalarning amaliy ishlarining ulushini oshirish, mustaqillikni ta'minlash talabalarga kelajakdagi kasbining amaliy ko'nikmalarini o'zlashtirish jarayonida ko'makchi bo'lishini bayon etadilar. Tarix o'qituvchilarini tayyorlashda bu muammo kelajakka yo'naltirilgan faol o'qitish usullarini joriy etish orqali hal qilinadi. Ye.E.Vyazemskiy va O.Y.Strelova, M.M.Korotkova, D.V.Kuzin, A.T.Stepanishchev, M.T.Studenikin, V.V.Shogan ushbu mavzuni chuqur va mazmunli o'rganishdi: ular diqqatlarini uslubiy jihatlariga qaratdilar. O'qituvchilarning tarix darsiga tayyorgarligi, tayyorgarlik jarayonining pedagogik tarkibiy qismiga ehtiyoj borligini ta'kidlab, ulardan foydalanish muhimligini ko'rsatdi

va tarix darslarida ko'rgazmali qurollardan foydalanishni afzalligini yoqladilar. Zamonaviy dars o'qituvchidan diqqatini jamlashni, barcha bilim salohiyatini safarbar qilishni talab qiladi. U.N.Gushchina, S.N.Kovalenko, Ye.V.Kruglova, O.S.Kuchurina, Yu.P.Lobova, I.I.Morozova, Ye.I.Sadriyeva, N.V.Chekanova, M.Yu.Yaroslavseva tarix darslari, pedagogik tajriba tayyorlash, ularning uslubiy ishlanmalar bilan baham ko'rish, yangi o'quv va uslubiy vositalar, tarix va ijtimoiy fanlar darslarida texnik o'qitish vositalaridan foydalanishni usullarini tadqiq etishdi [4]. A.A.Vagin, P.V.Gora, N.G.Dairi, I.Ya.Lerner uslubiy kompetensiya kasbiy vazifalarni samarali hal qilishga tayyorligi va qobiliyatini belgilashini aytib o'tishdi. O'qituvchining uslubiy kompetensiyasi bilan biz uslubiy vazifalarni samarali va sifatli hal qilishni ta'minlaydigan o'qituvchining bilimlari, ko'nikmalari, qobiliyatlari va munosabatlarining maqbul kombinatsiyasini tushunamiz. Uslubiy kompetensiya – bu tizimli ta'lim. Uning tarkibiy qismlari uslubiy savodxonlik, uslubiy fikrlash va uslubiy ijodkorlikdir. V.A.Adolfning so'zlariga ko'ra, “vakolatli o'qituvchini o'qitish metodikasini yaxshi biladigan va bundan tashqari, uning turli uslubiy tizimlarga munosabatini aniq belgilaydigan va metodikada o'ziga xos faoliyat uslubiga ega bo'lgan kishi deb atash kerak” [5].

Uslubiy kompetensiyaning asosini umumiy uslubiy va xususiy metodologiyaga bo'lish mumkin bo'lgan uslubiy bilimlar tashkil etadi.

Birinchi bo'lim guruhiga quyidagi elementlar kiradi:

- o'qitish metodikasining paydo bo'lishi va rivojlanishi tarixi.

- Tarixni o'rganish;

- metodologiya fani va amaliyotining dolzarb muammolarini bilish;

- tarix o'qitishning zamonaviy metodikasining asosiy g'oya va tamoyillarini bilish;

- fan va o'quv intizomi sifatida tarixning umumiy xususiyatlari;

- maktabda tarix o'qitishning zamonaviy yondoshuvlari;

- zamonaviy tarix ta'limini tartibga soluvchi davlat me'yoriy hujjatlari;

- maktabda tarixni o'rganishning maqsad va vazifalari;

- maktab tarixi kursining tuzilishi va mazmuni;

- tarixni o'rganish usullari, texnikasi, o'qitish vositalari, shuningdek usullari;

- ta'limni tashkil etish va nazorat qilish shakllari.

Xususiylar uslubiy bilimlarga quyidagi guruhlar kiradi:

- umumiy va o'quv (sinfdan tashqari) sinflarda tarixni o'qitishni loyihalash bilan bog'liqlar bilimlar;

- uslubiy o'quv tizimni yaratish bilan bog'liqlar bilimlar;

- o'z uslubiy mahsulotlarini yaratish bilan bog'liqlar bilimlar: ish dasturi, tematik reja, o'quv-uslubiy majmua, uslubiy ishlanmalar, o'quv-uslubiy materiallar (shu jumladan, elektron).

Umumiy uslubiy va xususiylar uslubiy bilimlar bo'lajak tarix o'qituvchilarini kasbiylar tayyorlash tizimida "tarix o'qitish metodikasi" mualliflik o'quv kursining mazmunini aniqlaydi. Shu bilan birga, o'quv va kasbiylar vazifalarni hal qilishda ilmiylar va uslubiy bilimlardan foydalanish kelajakdagi tarix o'qituvchilarining uslubiy savodxonligi haqida gapirishga imkon beradi. Ushbu qoida talabalarining uslubiy kompetensiyasini shakllantirishga asoslangan murakkab ko'nikmalar tizimini aniqlashga imkon berdi. O'qituvchining uslubiy kompetensiyasining muhim tarkibiy qismi-bu o'qitishning samarali usullari va vositalari-

ni doimiy ravishda izlash va tanlash, shuningdek, paydo bo'layotgan o'qitishning uslubiy tizimini doimiy ravishda takomillashtirish imkonini beradigan uslubiy fikrlashni shakllantirish darajasi. Har qanday uslubiy bilim va ko'nikmalarni qo'llash samaradorligi o'qituvchining sinfdagi o'quvchilarning individual xususiyatlari, o'quv jarayonining moddiy-texnik va o'quv-uslubiy imkoniyatlari bilan belgilanadigan ma'lum bir pedagogik vaziyatga singdirish qobiliyatiga bog'liqlar. O'qituvchining harakatchanligi va moslashuvchanligi uning uslubiy tafakkurining shakllanishi va rivojlanish darajasiga to'g'ridan-to'g'ri proporsionaldir. Tarix o'qituvchisining uslubiy tafakkurini ilmiylar-uslubiy bilimlar va aniq pedagogik vaziyatlarga muvofiq tarixiy ta'lim maqsadlarini amalga oshirishning samarali usullarini tushunishga va izlashga qaratilgan fikrlashdir. Uslubiy fikrlashni ko'p darajali hodisa sifatida tushunish kerak, chunki u o'ziga xos munosabat, bilim, kasbiylar va shaxsiylar fazilatlar va o'qituvchilarning munosabatlarini aks ettiradi. Uslubiy tafakkurning shakllanish darajasi uning kasbiylar harakatchanligini oshiradi, uslubiy kompetensiyaning rivojlanish dinamikasini ta'minlaydi. Talabalarining fanni o'qitish metodologiyasini o'rganish jarayonida uslubiy tafakkurini shakllantirish quyidagi asosiy faoliyatni amalga oshirish jarayonida tipik va o'ziga xos o'quv-uslubiy vazifalarni hal qilishda izchil tayyorgarlikni o'z ichiga oladi: analitik, semantik, modellash-tirish, loyihalash, konstruktiv. Seminarlarda va mustaqil amaliylar ish jarayonida talabalarining o'quv faoliyatini tashkil etish vazifalar tizimi orqali amalga oshiriladi:

- tarix bo'yicha o'quv materiallarini tahlil qilish va tanlash, uning axloqiy va mafkuraviylar g'oyalarni shakllantirish bilan bog'liqligini aniqlash;

- o'qitish usullari, texnikasi va vositalarini tanlash;

- faoliyatning uslubiy mahsulotlarini tahlil qilish;

- muayyan o'quv-uslubiy vaziyatlarda o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi pedagogik o'zaro munosabatlarni loyihalash va boshqalar. Ko'pgina tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, o'qituvchi ishi samaradorligining yaxlit ko'rsatkichi uning faoliyati va ijodiy mustaqilligining yuqori shakli sifatida tushunilgan uslubiy madaniyat bo'lishi mumkin, bu yangi uslubiy g'oyalar paydo bo'lishi va ularni amalga oshirish yo'llari uchun zarur shartdir [6]. Bo'lajak tarix o'qituvchisi ma'lum bilimlarga ega bo'lishi va uning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bog'liq ma'lumotlar ko'p madaniyatli makon, shuningdek, unga imkon beradigan ko'nikmalar shaxsiy qarorlar va umumiy maqsadga erishish uchun jamoada ishlash ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Zamonaviy tarix o'qituvchisini tayyorlash yuqoridagi talablarga javob berishi kerak va ma'lum bir kasbiy madaniyatni shakllantirishni o'z ichiga oladi. So'nggi yillarda tarixni o'qitishda ijobiy tendensiyalar paydo bo'ldi:

- kundalik tarixga e'tibor qaratildi, madaniyat tarixi, tarixda shaxsning o'rni; mualliflik o'quv dasturlari, darsliklar, muqobil darsliklar paydo bo'ldi. Biroq, an'anaviy ko'plab kamchiliklar hali ham saqlanib qolmoqda: milliy siyosiy hukmronlik tarixi, faktik materiallar bilan darsliklarning haddan tashqari yuklanishi voqealar va iqtisodiy tarix, dunyo va mahalliy tarix o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik yetarli emas hikoyalar, faktlarni yodlashga yo'naltirish talabalarining tanqidiy fikrlashi va boshqalar. Bu tizimni qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Texnologik komponent o'qituvchining harakatlari ketma-ketligiga, unga turli xil uslubiy vazifalarni hal qilishni ta'minlaydi-

gan chora-tadbirlar majmuiga asoslanadi. O'qituvchining uslubiy madaniyati uning kasbiy faoliyatining subyektiv tomoni sifatida, umumiy uslubiy bilimlarni, o'z faoliyatida umumlashtirilgan uslubiy tajribani sindirish qobiliyati sifatida ishlaydi. Tadqiqotchilarning fikricha, uslubiy madaniyat ijodkorlikning maksimal namoyon bo'lishi bilan shakllanadi. Shuning uchun shaxsiy va ijodiy komponent o'qituvchining ijodiy o'zini o'zi anglash o'lchovini aks ettiradi. Uslubiy ijodkorlik o'z ishining yuqori natijalariga intilish, yangi narsalarga doimiy qiziqishga asoslangan. O'qituvchidan qat'iyatlilik, ijodiy tashabbuskorlik, individual yorqinlik, mustaqillik va mas'uliyat kabi fazilatlarini namoyish etish talab etiladi. Uslubiy savodxonlik, uslubiy fikrlash va uslubiy ijodkorlikni birlashtirgan o'qituvchi nafaqat o'quv-uslubiy, balki ilmiy-uslubiy faoliyatni ham muvaffaqiyatli amalga oshirishi, yangi innovatsion uslubiy mahsulotlarni yaratishi mumkin, bu kompleksda butun o'quv jarayoni sifatini yaxshilashga bevosita ta'sir qiladi. Tarix fakulteti talabalarining uslubiy tafakkuri va ijodining asosiy asoslarini shakllantirish fanni o'qitish metodologiyasini o'rganish jarayonida amalga oshiriladi. Bu uslubiy mahsulotlarni yaratish bo'yicha mustaqil amaliy ishlarni tashkil etish orqali:

- tarix fanidan o'quv dasturlari, darsliklar, o'quv materiallari, darslar va darsdan tashqari mashg'ulotlarni tahlil qilish;

- mantiqiy va tarkibiy tahlil va ta'lim mazmunini tanlash;

- tarix fanidan o'quv-uslubiy kompleks, tematik rejalashtirish, darslar va darsdan tashqari tadbirlarni ishlab chiqish;

- multimedia taqdimotlarini yaratish, interfaol doska uchun topshiriqlar;

- aniq uslubiy vazifalarni hal qilish uchun tarix darslarining tarixiy obrazlar va tasvirlarni shakllantirish, sabab-oqi-

bat munosabatlarini shakllantirish; tarixiy tushunchalarni shakllantirish, kartografik bilim va ko'nikmalarni shakllantirish va boshqalar. Tarix fakulteti talabasining uslubiy tayyorgarligining asosiy maqsadi, qiymati va natijasi sifatida uslubiy kompetensiya tushunchasi va mohiyatini aniqlash mualliflik modulli kursini rivojlantirish uchun asos bo'ldi. "Tarixni o'qitish metodikasi" fanining mualliflik o'quv dasturi modulli yondashuv asosida ishlab chiqilgan bo'lib, u ta'lim mazmunini o'zlashtirish belgilangan maqsadga muvofiq amalga oshiriladigan yirik mustaqil modullarga bo'lishni o'z ichiga oladi:

- Tarixni fan sifatida o'qitish metodikasi.

- Tarixni o'qitishning maqsadlarini belgilash.

- Tarix o'qitish metodikasi. O'qitish usullarini tanlash.

- Tarix o'qitishning tashkiliy shakllari.

Barcha modullar mantiqiy munosabatlarda birgalikda qurilgan. Modullarni izchil o'rganish kelajakdagi tarix o'qituvchisining uslubiy kompetensiyasining boshlang'ich darajasini shakllantirishni ta'minlaydi, chunki zamonaviy malaka talablariga muvofiq kasbiy vazifalarni mustaqil ravishda hal qilish qobiliyati va tayyorligi bo'lishi lozim [6]. Tarix darsiga tayyorgarlikning har bir bosqichi bir qator funksiyalarni bajaradi.

Gnostik funktsiya dars tayyorlashning quyidagi bosqichlarini amalga oshirishni ta'minlaydi:

- 1) o'quv materialining mazmunini tushunish;

- 2) bo'limni va mavzuni, umuman kursni o'rganish maqsadlariga muvofiq didaktik maqsadni shakllantirish;

- 3) dars turini aniqlash;

- 4) darsning tuzilishini aniqlash;

- 5) o'quv materialini tanlash [7].

Talabalar bilimni baholash mezonlari qanday?

- 1) obyektivlik, baholash talabalarning bilim, ko'nikma va o'qishga bo'lgan munosabatiga mos kelganda;

- 2) talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarini hisobga olgan holda har tomonlama baholash, tarixiy mazmun, tasvir va emotsionallik, nutq madaniyatini chuqur, ilmiy va mazmunli ochib berish;

- 3) baholashda shaffoflik va ravshanlik, uning haqiqiyliги talabaga yetkazilganda, muvaffaqiyat uchun axloqiy ohang saqlanib qoladi, ishdagi kamchiliklarni bartaraf etish yo'llari ko'rsatiladi [8].

Shunday qilib, quyidagi xulosalarni chiqaramiz:

1. Dars doimiy takomillashtirish va modernizatsiya qilishni talab qiladi. Pedagogika, psixologiya va ilg'or tajribalar sohasidagi yangi yutuqlarni hisobga olgan holda darsga ijodiy yondashishgina o'qitishning yuqori darajasini ta'minlaydi. Shuning uchun yuqori sifatli dars berish hatto tajribali o'qituvchi uchun ham oson ish emas.

2. Tarix darsi tarixiy va ijtimoiy fanlar ta'limi mazmunining bir qismi bo'lib, u maktab tizimida muammoli-xronologik prinsipga muvofiq ma'lum o'rinni egallaydi.

3. Yuqori sifatli dars o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi birgalikdagi faol ish va yaqin ijodiy o'zaro ta'sir bilan tavsiflanadi, buning asosida uch tomonlama maqsadga erishish mumkin.

4. Darsning mazmuni tarixiy va psixologik-pedagogik fanning zamonaviy talablariga javob berishi kerak. Tarix darsi mantiqiy ravishda aniq qurilishi kerak va materialning taqdimoti majoziy hissiy bo'lishi kerak, ishonchli umumlashmalar va xulosalar bilan ajralib turishi kerak. Darsning har bir bosqichi o'z vaqtini majburiy ko'rsatgan holda rejalashtirilgan. Har